

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 556 final

KOMISIJOS ATASKAITA

Slovakija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

KOMISIJOS ATASKAITA

Slovakija

Pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį

1. ĮVADAS

2020 m. kovo 20 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios išvengimo sąlygos taikymo. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalyje, 6 straipsnio 3 dalyje, 9 straipsnio 1 dalyje bei 10 straipsnio 3 dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 5 dalyje bei 5 straipsnio 2 dalyje nustatytą išlygą sudaromos palankesnės sąlygos koordinuoti biudžeto politiką esant dideliame ekonominiame nuosmukiui. Komunikate Komisija pritarė Tarybos nuomonei, kad, atsižvelgiant į numatomą didelį ekonomikos nuosmukį dėl COVID-19 protrūkio, dabartinės sąlygos leidžia pradėti taikyti šią išlygą. 2020 m. kovo 23 d. valstybių narių finansų ministrai pritarė Komisijos vertinimui. Pradėjus taikyti bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą leidžiama laikinai nukrypti nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui pasiekti numatyto koregavimo plano, jei tai nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutiniu laikotarpiu. Kalbant apie korekcinę dalį, Taryba taip pat gali, remdamasi Komisijos rekomendacija, priimti patikslintą fiskalinę trajektoriją. Taikant bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą Stabilumo ir augimo pakto procedūros nestabdomos. Ji suteikia galimybę valstybėms narėms nukrypti nuo paprastai taikomų biudžetinių reikalavimų, o Komisijai ir Tarybai – imtis būtinų politikos koordinavimo priemonių laikantis Pakto.

Remiantis 2020 m. balandžio 14 d. Slovakijos valdžios institucijų pateiktais ir vėliau Eurostato patvirtintais duomenimis¹, 2019 m. Slovakijos valdžios sektoriaus deficitas siekė 1,3 % BVP, o valdžios sektoriaus bendroji skola – 48 % BVP. Remiantis Slovakijos valdžios institucijų gegužės 11 d. Komisijai atsiųstu raštu, planuojamas 2020 m. Slovakijos deficitas sudarys 8,4 %² BVP, o skola – 61,2 % BVP.

Planuojamas 2020 m. deficitas yra *prima facie* įrodymas, kad bus susidaręs Stabilumo ir augimo pakte apibrėžtas perviršinis deficitas.

Todėl šiomis aplinkybėmis Komisija parengė šį pranešimą, kuriame analizuojama, ar Slovakija laikosi Sutartyje nustatytų deficito ir skolos kriterijų. Skolos kriterijus gali būti laikomas įvykdytu, nes 2019 m. skolos santykis yra mažesnis už Sutartyje nustatytą 60 % BVP pamatinę vertę. Pranešime atsižvelgiama į visus svarbius veiksnius ir deramas dėmesys skiriamas dideliame ekonominiame sukrėtimui, susijusiam su COVID-19 pandemija.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

² Stabilumo programa buvo oficialiai pateikta gegužės 18 d.

1 lentelė. Valdžios sektoriaus deficitas ir skola (% BVP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficito kriterijus	Valdžios sektoriaus balansas	-2,5	-1,0	-1,0	-1,3	-8,5	-4,2
Skolos kriterijus	Valdžios sektoriaus bendroji skola	52,0	51,3	49,4	48,0	59,5	59,9

Šaltinis: Eurostatas, Komisijos 2020 m. pavasario prognozė.

2. DEFICITO KRITERIJUS

Remiantis Slovakijos valdžios institucijų gegužės 11 d. Komisijai atsiųstu raštu, numatoma, kad 2020 m. Slovakijos valdžios sektoriaus deficitas pasieks 8,4 % BVP, t. y. viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nebus jai artimas. Deficito padidėjimas atspindi planuojamas 2,5 % BVP dydžio paramos priemonės ir ekonomikos susitraukimo poveikį.

Planuojamas Sutartyje nustatytos pamatinės vertės perviršis 2020 m. yra išimtinis, nes jį lemia didelis ekonomikos nuosmukis. Atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos poveikį, Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2020 m. realusis BVP susitrauks 6,7 %.

Planuojamas Sutarties pamatinės vertės perviršis nėra laikinas, remiantis Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, kurioje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas 2021 m. viršys 3 % BVP.

Apibendrinant galima teigti, kad planuojamas 2020 m. deficitas viršija Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nėra jai artimas. Planuojamas perviršis pagal Sutartį ir Stabilumo ir augimo paktą laikomas išimtiniu, bet ne laikinu. Taigi analizė rodo, kad deficito kriterijus pagal Sutartį ir Reglamentą (EB) Nr. 1467/97 *prima facie* nėra įvykdytas.

3. SVARBŪS VEIKSNIAI

Sutarties 126 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad, jei valstybė narė neatitinka reikalavimų pagal vieną ar abu tuos kriterijus, Komisija turi parengti pranešimą. Tame pranešime taip pat turi būti „atsižvelgiama, ar bendrojo šalies biudžeto deficitas yra didesnis už valstybės investicijų išlaidas, be to, įvertinami ir kiti svarbūs veiksniai, įskaitant valstybės narės vidutinės trukmės ekonomikos ir biudžeto būklę“.

Tie veiksniai išsamiau paašškinti Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalyje, kurioje taip pat nustatyta, kad būtina tinkamai atsižvelgti „į visus kitus veiksnius, kurie, atitinkamos valstybės narės nuomone, yra svarbūs siekiant visapusiškai įvertinti, ar laikomasi deficito ir skolos kriterijų, ir kuriuos valstybė narė nurodė Tarybai ir Komisijai“.

Dabartinėmis aplinkybėmis pagrindinis papildomas veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant 2020 m., yra COVID-19 pandemijos, kuri labai veikia biudžeto būklę ir lemia labai neapibrėžtą perspektyvą, ekonominis poveikis. Dėl pandemijos taip pat pradėta taikyti bendroji nukrypti leidžianti išlyga.

3.1. COVID-19 pandemija

COVID-19 pandemijos sukeltas didelis ekonominis sukrėtimas daro didelį neigiamą poveikį visai Europos Sąjungai. Poveikis BVP augimui priklausys tiek nuo pandemijos trukmės, tiek nuo to, kiek laiko bus reikalingos priemonės, kurių imamasi nacionalinių valdžios institucijų, Europos ir pasauliniu lygmeniu, siekiant sulėtinti viruso plitimą, apsaugoti gamybos pajėgumus ir paremti visuminę paklausą. Valstybės narės jau ėmėsi arba imasi biudžeto priemonių, kad padidintų sveikatos priežiūros sistemų pajėgumą ir suteiktų pagalbą labiausiai nukentėjusiems asmenims ir sektoriams. Taip pat imtasi svarbių likvidumo paramos priemonių ir suteiktos kitos garantijos. Remdamosi išsamesne informacija, kompetentingos statistikos institucijos turi išnagrinėti, ar tos priemonės turi tiesioginį poveikį valdžios sektoriaus balansui. Dėl tų priemonių ir ekonominės veiklos sulėtėjimo susidarys gerokai didesnės valdžios sektoriaus deficito ir skolos pozicijos.

3.2. Vidutinio laikotarpio ekonominė būklė

2019 m. ekonomikos augimas siekė 2,3 %, daugiausia dėl tvirtos vidaus paklausos Slovakijoje. Tačiau Komisijos 2020 m. pavasario prognozėje numatoma, kad dėl COVID-19 pandemijos BVP 2020 m. sumažės 6,7 % – tokį rezultatą lems ekonominės veiklos sutrikimas dėl izoliavimo priemonių ir precedento neturintis išorės paklausos nuosmukis. Prognozuojama, kad dėl išaugusio nedarbo, staigaus darbo užmokesčio augimo sumažėjimo ir menko vartotojų pasitikėjimo itin nukentės privatus vartojimas. Didėjantis netikrumas ir prognozuojama mažesnė paklausa veikiausiai turės įtakos įmonių investicijų planams, todėl investicijų apimtis 2020 m. taip pat turėtų gerokai sumažėti. Numatoma, kad per 2020 m. pirmąjį pusmetį veiklos rezultatai smarkiai pablogės, o nuo trečiojo ketvirčio ims palaipsniui gerėti. Tai yra švelninamasis veiksnys vertinant, ar Slovakija 2020 m. laikysis deficito kriterijaus. Be to, vidutinės trukmės ekonomikos perspektyva parengta vyraujant išimtinai dideliame neapibrėžtumui dėl pandemijos trukmės ir jos ekonominio poveikio.

3.3. Vidutinio laikotarpio biudžeto būklė

2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Slovakijai užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 4,6 % (išlaidų kriterijaus), o tai atitiktų 0,3 % BVP struktūrinį koregavimą³. Bendras vertinimas rodo, kad 2019 m. buvo labai nukrypta nuo rekomenduojamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Tokios pačios išvados prieita kartu įvertinus 2018–2019 m.

2019 m. Slovakija priėmė keletą priemonių, dėl kurių fiskalinei būklei kilo dar didesnis pavojus (ypač pensijų srityje).

Slovakijos valdžios institucijų gegužės 11 d. Komisijai atsiųstame rašte pateikiama informacija apie esmines naujas išlaidas, kuriomis siekiama suvaldyti pandemiją ir paremti ekonomiką. Tų vyriausybės jau patvirtintų fiskalinių priemonių taikymo trukmė dažnai nėra aiškiai nustatyta. Remiantis Slovakijos valdžios institucijų gegužės 11 d. Komisijai atsiųstame rašte pateiktu vertinimu, tų tiesioginės paramos priemonių poveikis biudžetui 2020 m. sieks 2,5 % BVP. Vidutinio laikotarpio fiskalinė perspektyva tebėra labai neaiški.

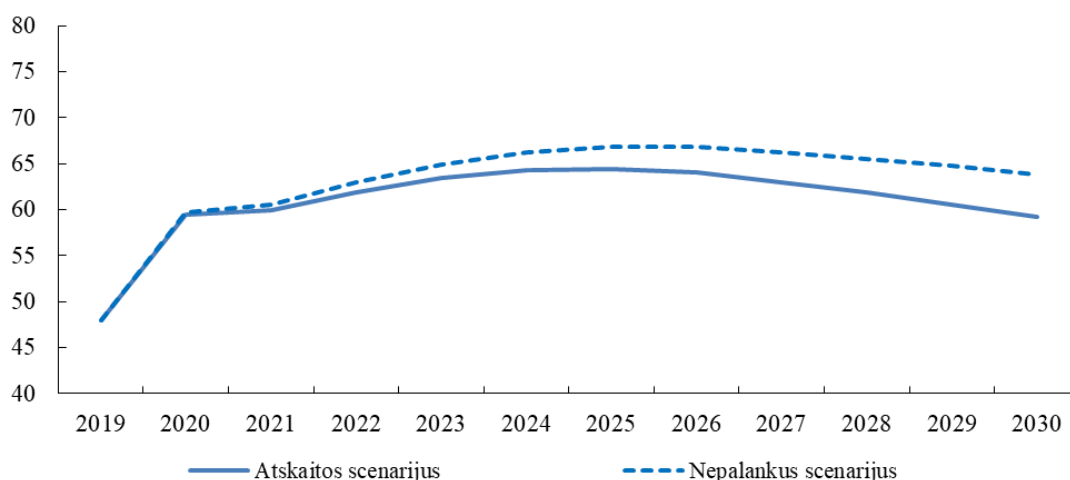
³ 2018 m. liepos 13 d. Tarybos rekomendacija dėl 2018 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2018 m. Slovakijos stabilumo programos, OL C 320, 2018 9 10, p. 107.

3.4. Vidutinio laikotarpio valstybės skolos pozicija

Remiantis Komisijos 2020 m. pavasario prognoze, numatoma, kad valdžios sektoriaus skola išaugs nuo 48,0 % BVP 2019 m. iki 59,5 % 2020 m.

Skolos tvarumo analizė atnaujinta pagal Komisijos 2020 m. pavasario prognozę. Apskritai skolos tvarumo vertinimas rodo, kad, nepaisant tam tikros rizikos ir atsižvelgiant į svarbius švelninančius veiksnius (įskaitant skolos profilį), skolos pozicija vidutinės trukmės laikotarpiu išlieka tvari. Svarbu tai, kad nors dėl COVID-19 krizės valstybės skolos pozicija blogėja, numatoma, kad skolos santykis pagal atskaitos scenarijų vidutinės trukmės laikotarpiu bus tvarios (mažėjančios) trajektorijos⁴.

1 diagrama. Valdžios sektoriaus skola (% BVP)

Šaltinis: Komisijos tarnybos.

3.5 Kiti valstybės narės nurodyti veiksniai

2020 m. gegužės 11 d. Slovakijos valdžios institucijos atsiuntė raštą, kuriame pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 2 straipsnio 3 dalį nurodė svarbius veiksnius. Ankstesniuose skirsniuose pateikta analizė jau iš esmės apima pagrindinius valdžios institucijų nurodytus veiksnius.

4. IŠVADOS

Slovakijos valdžios institucijų gegužės 11 d. Komisijai atsiųstame rašte numatoma, kad planuojamas 2020 m. Slovakijos valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 8,4 % BVP, t. y.

⁴ Atskaitos scenarijus grindžiamas Komisijos 2020 m. pavasario prognoze. Daroma prielaida, kad po 2021 m. fiskalinė politika bus laipsniškai koreguojama, atsižvelgiant į ES ekonominio ir fiskalinio koordinavimo ir priežiūros sistemas. Realiojo BVP augimas prognozuojamas pagal vadinamąją Ekonominės politikos komiteto gamybos apimtys atotrūkio darbo grupės (EPC/OGWG) T + 10 metodiką. Visų pirma (realiojo) faktinio BVP augimą lemia potencialus augimas ir bet koks svarstomas papildomas fiskalinis koregavimas (taikant fiskalinį daugiklį). Daroma prielaida, kad infliacija laipsniškai mažės iki 2 %. Palūkanų normų prielaidos nustatytos atsižvelgiant į finansų rinkos lūkesčius. Pagal nepalankų scenarijų daroma prielaida, kad (per visą projekcijos laikotarpį) bus didesnės palūkanų normos (500 bazinių p.) ir mažesnis BVP augimas (–0,5 proc. p.), palyginti su atskaitos scenarijumi.

viršys Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę ir nebus jai artimas. Planuojamas pamatinės vertės perviršis laikomas išimtiniu, tačiau ne laikinu.

Vadovaujantis Sutartimi ir Stabilumo ir augimo paktu, šiame pranešime taip pat išnagrinėti svarbūs veiksniai. Apskritai, kadangi planuojamas deficitas gerokai viršija 3 % BVP ir perviršis nėra laikinas, atsižvelgiant į visus svarbius veiksnius, analizė rodo, kad Sutartyje ir Reglamente (EB) Nr. 1467/1997 apibrėžtas deficito kriterijus nėra įvykdytas.